

معنای ولایت در روز غدیر

- عَنْ عَطِيَّةِ السَّعْدِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ عَنْ إِقَامَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَلَيْهِ يَوْمَ الْغَدِيرِ غَدِيرِ خُمٍّ كَيْفَ كَانَ؟

فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَنْزَلَ عَلَى نَبِيِّهِ، أَقُولُ أَنَا لَعَلَّهُ يَعْنِي بِالْمَدِينَةِ: «النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ» فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا هَذِهِ الْوَلَايَةُ الَّتِي أَنْتُمْ بِهَا أَحَقُّ مِنَّا بِأَنْفُسِنَا؟ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: **السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ فِيمَا أَحَبَبْتُمْ وَكَرِهْتُمْ**. فَقُلْنَا: سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ... فَخَرَجْنَا إِلَى مَكَّةَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ، فَنَزَلَ جِبْرِئِيلُ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّ رَبَّكَ يُقَرِّطُكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ: أَنْصِبْ عَلَيَّ عِلْمًا لِلنَّاسِ.¹

عطیه گفت: از حذیفه بن یمان از اقامه کردن علی علیه السلام توسط رسول خدا صلی الله علیه و آله در روز غدیر خم پرسیدم که چگونه بود؟

حذفه گفت: خداوند متعال بر پیامبرش در مدینه این آیه را نازل فرمود: «پیامبر بر مؤمنین نسبت به خودشان اولویت دارد». مردم به حضرتش عرض کردند: ای رسول خدا، این ولایتی که شما در آن ولایت از ما به خودمان، حق بیشتری دارید، چیست؟ رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: **شنیدن و اطاعت کردن در آنچه دوست داشته یا کراهت دارید**. مردم گفتند: ما می شنویم و اطاعت می کنیم. ... در حجة الوداع با رسول خدا صلی الله علیه و آله به مکه رفتیم. پس جناب جبرئیل نازل شد و گفت: ای محمد، پروردگارت سلام می رساند و می گوید: علی را به عنوان پرچم هدایت برای مردم قرار ده.

¹ - بحار الأنوار، ج 37، ص 126 به نقل از اقبال الاعمال

• عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ رَجَاءٍ الشَّيْبَانِيِّ قَالَ: قِيلَ لَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِقَوْلِهِ لِعَلِيٍّ يَوْمَ الْغَدِيرِ: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْ مَوْلَاهُ، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ»، قَالَ: فَاسْتَوَى جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَاعِدًا ثُمَّ قَالَ: سُبُّ اللَّهِ عَنْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، فَقَالَ: اللَّهُ مَوْلَايَ أَوْلَى بِي مِنْ نَفْسِي، لَا أَمْرَ لِي مَعَهُ، وَأَنَا مَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ، أَوْلَى بِهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ، لَا أَمْرَ لَهُمْ مَعِيَ، وَ مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ أَوْلَى بِهِ مِنْ نَفْسِهِ لَا أَمْرَ لَهُ مَعِيَ، فَعَلِيَ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَوْلَاهُ، أَوْلَى بِهِ مِنْ نَفْسِهِ، لَا أَمْرَ لَهُ مَعَهُ.²

ابراهیم شیبانی گفت: از حضرت صادق علیه السلام سؤال شد: رسول خدا صلی الله علیه و آله از فرموده اش به علیّ علیه السلام در روز غدیر: «هرکس من مولای او هستم، پس علی مولای اوست؛ بارالها، دوست بدار هرکس او را دوست داشته و دشمن بدار هرکس او را دشمن دارد»، چه اراده کرده است؟ ابراهیم گفت: ناگهان حضرت صادق علیه السلام تکانی خورده، نشسته و فرمودند: به خدا قسم، این سؤال، سؤالی است که از رسول خدا صلی الله علیه و آله پرسیده شد و رسول خدا صلی الله علیه و آله این گونه پاسخ فرمودند: خداوند مولای من است، یعنی او به من از نفسم، اولى است، لذا هیچ امری برای من در کنار امر او معنا ندارد. من مولای مؤمنین هستم، یعنی من به ایشان از خودشان اولى هستم، لذا هیچ امری برای ایشان در کنار امر من معنا ندارد. و هرکس که من مولای او هستم، یعنی از او به نفسش اولى هستم و امری برای او در کنار امر من مطرح نیست، پس علی بن ابی طالب علیه السلام نیز مولای اوست، یعنی به آن فرد از او به خودش اولى است، و امری برای او در کنار امر علیّ علیه السلام معنا ندارد.

- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي يَوْمِ غَدِيرِ خُمٍّ: «وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ قَدْ نَصَبَهُ لَكُمْ وَلِيًّا وَإِمَامًا مُفْتَرَضًا الطَّاعَةَ [مُفْتَرَضًا طَاعَتَهُ] عَلَى الْمُهَاجِرِينَ وَالنَّصَارِ وَ عَلَى التَّابِعِينَ، وَ عَلَى الْبَادِي وَ الْحَاضِرِ، وَ عَلَى الْعَجَمِيِّ وَ الْعَرَبِيِّ، وَ عَلَى الْحُرِّ وَ الْمَمْلُوكِ، وَ عَلَى الْكَبِيرِ وَ الصَّغِيرِ، وَ عَلَى الْأَبْيَضِ وَ الْأَسْوَدِ، وَ عَلَى كُلِّ مُوَحَّدٍ ... وَ لَا يَحِلُّ إِمْرَةً الْمُؤْمِنِينَ لِأَحَدٍ بَعْدِي غَيْرِهِ».³

رسول خدا صلی الله علیه و آله در روز غدیر فرمودند: بدانید که خداوند علی را به عنوان سرپرست و امام شما نصب کرده است و اطاعت او را بر مهاجرین، انصار، تابعین، بادیه نشینان و شهر نشینان، بر غیر عرب و عرب، بر آزاده و برده، بر بزرگ و کوچک، بر سفید و سیاه، و بر هر موحدی واجب نموده است ... فرمانروایی مؤمنین، بعد از من برای هیچ کس جز او جایز نیست.

- عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ: قُلْتُ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا مَعْنَى قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْ مَوْلَاهُ»، قَالَ: أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُ الْإِمَامُ بَعْدَهُ».⁴

ابو اسحاق گفت: به حضرت سجاد علیه السلام عرض کردم: معنی سخن رسول خدا صلی الله علیه و آله: «هر کس من مولای او هستم، علی مولای اوست» چیست؟ فرمودند: یعنی به آن ها خبر داد که علی علیه السلام بعد از پیامبر، امام است.

³ - بحار الأنوار، ج 37، ص 132 به نقل از اقبال الاعمال

⁴ - بحار الأنوار، ج 37، ص 223 به نقل از امالی صدوق